

TURECKY

SNADNO A RYCHLE.

SEPSAL

FR. VYMAZAL.

V PRAZE.

NAKLADATEL Dr. FRANT. BAČKOVSKÝ KNIHKUPEC.

1898.

Cena 25 kr.

Nákladem knihkupectví Dra FRANT. BAČKOVSKÉHO v Praze
také vyšlo:

Hálek V., *Epistoly k našemu studentstvu.* Vydal i úvodem a Hálkovým životopisem opatřil Dr. **Fr. Bačkovský.** S podobiznou Hálkovou, jeho podpisem a pomníkem na pražském Karlově náměstí. Třetí vydání 1882 (m. 8.; 48 str.), 25 kr.

Heller S. B., *Pohled na Moskvu.* 1868. (v. 8.; 20 str. a příloha obrázková), 25 k.

— **Královský** *hrad pražský a Hradčany.* S mnoha obrázky. 1884. (v. 8.; VI a 432 str.) Snížená cena 2 zl. místo 3 zl. 60 kr.

Hostinský Dr. O., *Šest rozprav z oboru krasovědy a dějin umění.* 1877. (lex. 8.; IV a 94 str.), 80 kr., váz. 1 zl. 40 kr. (Obsah: Slovo o krasovědě. Náboženství a umění. Darwin a drama. Dějiny umění v dětské světnici. O prvotinách umění výtvarného. O nejstarších stopách umění evropského.)

Jarkovský K., *Slavoj, t. j. Sbirka míst koruny České historicky a literárně pamětných.* 1874. (m. 8.; 64 str.) Snížená cena 15 kr. místo 20 kr.

Jedlička Dr. O., *Josef Jungmann.* Obraz jeho života a působení. (S podobiznou.) 1874. (8.; 48 str.) 15 kr.

— **Jan Žižka.** Stručný nástin životopisný. (S vyobrazením pomníku Žižkova u Přibyslavi.) 1875. (8.; 44 str.) 20 kr.

Jelenová A., *Rozmluvy francouzské pro měšťanské školy dívcí.* 1883. (8.; 76 str.) 40 kr.

Jeřábek J., *Jak dalece potřebujeme němčiny?* Úvahy vlastenecké. 1880. (8.; 28 str.) 15 kr.

— *Němčina a vzdělanost.* Časová úvaha vlastenecká. 1882. (8.; 28 str.) 12 kr.

Kennan J., *Ruské politické vězení* (Petropavlovská pevnost v Petrohradě). Vypřavování vězňův odtamtud do Sibíře vyvezených. Přeložil **A. Straka.** 1892. (v. 8.; 32 str.), 16 kr.

— *Život ruských nihilistů ve vězení.* Přel. **A. Straka.** 1893. (v. 8., 48 str.) 25 kr.

Kodym Dr. F. S., *Čeho třeba, aby užitečné vědomosti přírodovědecké v našem národu více se šířily.* 1881. (8.; 40 str.) 20 kr.

— *Čemu učí Darwin?* 1876. (8.; 32 str.), 15 kr.

— *Naučení o živlech, jejich moci a vlastnostech.* S četnými obrázky. Díl I.: *Obecné vlastnosti těles, hybo- a tížopyt.* 1875, (v. 8.; 344 str.) Snížená cena 60 kr. — Díl II.: *O zvuku, světle, teple, magnetech a mlně.* 1873. (776 str.) Snížená cena 80 kr.

— *Novější názory o stvoření světa a někdejší obyvateľstvu jeho, jak postupem času se měnilo.* 1876, (8.; 32 str.) 15 kr.

TURECKY

SNADNO A RYCHLE.

SEPSAL

FRANT. VYMAZAL.

V PRAZE.

NAKLADATEL DR. FRANT. BAČKOVSKÝ, KNIHKUPEC.

1898.

Ú V O D.

Turecký jazyk je z nejsnadnějších a nejzajímavějších.

Turci mají dvoji řeč: obyčejnou obcovací (o tu nám v této knížce jde) a řeč vyšší konversace a literatury, perskými a arabskými slovy hustě protkanou.

V slovanštině, zejména v bulharštině, srbštině a ruštině shledáváme hojně tureckých slov; ba i v češtině jich máme několik jako klobouk (tur. kalpak čepice).

O výslovnosti tureckých slov stačí podotknouti:

1. gh se čte na počátku slov jako g: ghas (gas) plyn, petrolej; uprostřed slov a konec slov zní gh jako ch: baghče (bachče) zahrada, dagh (dach) hora.

2. Dvojitě souhlásky jako ll se čtou jak jsou psány: alla bůh.

3. Hlásky y a ü znějí podobně; y asi jako polské anebo ruské y: kyz děvče.

4. Turecké samohlásky se nedlouží. Přízvuk bývá zhusta na poslední slabice.

Turci píšou písmeny arabskými.

---

1. úloha

Turečtinou vládne zákon shody samohlásek čili vokální harmonie, jako někdy u nás. Tak se shodují samohlásky ve slovech Jana (shoda a a), Jene (shoda e e).

Plán je turecky plan. Množné číslo utvoříme, když přidáme k jednotnému slabiku lar anebo ler. Ku slovu plan přidáme lar a máme planlar plány. Ku slovu el (ruka) přidáme však ler: eller ruce.

Je-li v poslední slabice slova široká samohláska a o u y, přidává se k takovému slovu přípona lar:

jol cesta	jollar cesty
su voda	sular vody
balyk ryba	balyklar ryby

Těmto širokým hláskám odpovídají úzké: a-e, o-ö, u-ü, y-i. Po úzké samohlásce v poslední slabice následuje přípona ler:

göz oko	gözler oči
gül růže	güller ty růže
kedi kočka	kediler kočky

V slově kapitán není shody samohlásek; proto je turečtina změnila v kapudan, jež obsahuje samy široké hlásky (a u a). V cizích slovech nebývá vždy shoda: Lipsika Lipsko.

Slova turecká nemají žádného rodu. O nebo ol znamená on, ona i ono. Množné číslo onlar je oni, ony i ona.

Následující slova čtete nahlas a opište aspoň jednou. Nejlépe učiní, kdo se jim naučí dobře nazpaměť:

kapu brána	kapular brány
elma jablko	elmalar jablka
kary žena	karylar ženy
dost přítel	dostlar přátelé
kitab kniha	kitablar knihy
šapka klobouk	šapkalar klobouky
sokak ulice	sokaklar ty ulice
at kůň	atlar koně
kyz děvče	kyzlar děvčata
gazétta noviny	gazettalar mn. číslo
roman román	romanlar romány
adam člověk	adamlar lidé
ana matka	analar matky
dagh hora	daghlar hory
seraj palác	serajlar paláce
peder otec	pederler otcové
ev dům	evler domy
efendi pán	efendiler páni
perde opona	perdeler opony

Úloha. Utvořte množné číslo k slovům: mákina (mašina), ine (jehla), arab (mouřenín), lech (Polák), jahudi (žid), moskov (Rus), kalpak (čepice, odtud naše klobouk), torba (pytel).

2. úloha.

Turecké jméno přídavné se nemění eli je dobrý dobrá dobré, dobří dobré dobrá.

Podobně je bu tento tato toto, tito tyto tato.

Samostojné tento se však skloňuje: bunlar tito tyto tato.

Jest je turecky dur dyr (široké hlásky), dūr dir (úzké hlásky). Dur atd. znamená také jsou.

1. Ku slabice s u (o) se připíná dur: o dur, on je (to).

2. Ku slabice s y (a) se připíná dyr: bu taš dyr, toto je kámen.

3. Ku slabice s ü (ö) se připíná dūr: bu gül dūr, toto je růže.

4. Ku slabice s i (e) se připíná dir: eji dir dobře je.

Přídavná (eji dobrý) jsou zároveň příslovky (eji dobře).

Sloveso dur (dyr, dūr, dir) stojí konec věty: to je pěkné güzel dir, to je pan N. musju N. dir.

Touto úlohou se zabývejte hodně dlouho, třeba celý týden. Kdo se naučí dobře prvním úlohám, tomu budou ostatní tím snadnější.

Věty nazpaměť.

Bu kim dir?

Bu ne dir?

Burada dyr.

Orada dyr.

Bu nasyl dyr?

Bu ev dir.

Bu jol dur.

Jol eji dir.

Bu jol eji dir.

Bu eji jol dur

Su sydzak dyr.

Gedž dir.

Toto kdo je (kdo je to)?

Toto co je (co je to)?

Zde je (to).

Tam je (to).

Toto jak je (jak je to)?

Toto dům je.

Toto cesta je.

Cesta dobrá je.

Tato cesta dobrá je.

Toto dobrá cesta je.

Voda horká je.

Pozdě je.

Hisab pek pahaly dyr.
 Hava pe kfená dyr.
 Órada ne dir?
 Ev-ler jtksek dir.
 Hava güzel dir.
 Kitab-lar búrada dyr.
 Čiček-ler güzel dir.
 Bu kahve sydzak dyr.
 Čorba sydzak dyr.
 Čisme-ler dar dyr.
 Bu kary eji dir.
 Bu karylar eji dir.
 Bu efendiler kim dir?
 Osmanly lisan koláj dyr.

Účet velmi drabý je.
 Povětrí velmi špatné je.
 Tam co je?
 Domy vysoké jsou.
 Povětrí pěkné je.
 Knihy zde jsou.
 Květiny pěkné jsou.
 Tato káva horká je.
 Polívka horká je.
 Boty úzké jsou.
 Tato paní je dobrá.
 Tyto paní jsou dobré.
 Tito páni kdo jsou?
 Osmanská (turecká) řeč
 snadná je.

Dodávky.

bú-rada (zde) hledí ku slovu bu tento.

O-rada (tam) hledí ku slovu o (on, tam ten).

Přípona da (de) znamená naše v: Praha-da
 v Praze, Bruna-da v Brně, Víenna-da anebo Beč-de ve
 Vídni. Ku slovu ne (co) náleží nérede kde? ev-de
 v domě, doma.

Přípona lu ly (široké hlásky), lü, li (úzké hlásky)
 tvoří jména osob a přídavná: Fransa (Francie) Fransa-ly
 Francouz, francouzský; at (kůň) at-ly jezdec; Paris
 Paris-li Pařížan, pařížský; Istanbul (Cařihrad), Istam-
 bul-lu Cařihradec, cařihradský; köj (dědina) köj-lü
 vešničan, sedlák. Jak se jmenuje Pražan, jak Brňan,
 jak Vídňan? *Sindary, Brunn, Wien, Prag, etc.*

3. úloha.

Je se překládá také slovy var dyr, obyčejně var:
 Búrada pek fena hava var dyr zde velmi špatný
 vzduch je.

Není se překládá často slovy: jok dur (po o u), obyčejně jok: Jer jok dur búrada místo není tu (už tu není místa). *mu to*

Tázací slůvko -mu, my, mü, mi.

1. Po y (a) následuje -my: Köpek fena-my? Pes zlý-li, je pes zlý? Buradá-my dyr? Zde-li je? je zde?

2. Po i (e) následuje -mi: Ev-dé-mi? doma-li? Je doma? Gerček-mi? pravda-li? je to pravda?

3. Po u (o) následuje mu: Bu jer boš-mu? Toto místo prázdné-li? Praha-ja jol bu-mu? Do Prahy cesta toto-li? Je to cesta do Prahy?

4. Po ü (ö) následuje mti: Böyük-mü? veliký-li? Je veliký?

Několik vět.

Dondurmá-my, limonató-my?

Zmrzlnu či limonádu?

Búrada ja órada-my?

Zde anebo tam?

Bu tamam-my?

Toto dobře-li?

Jer vár-my daha?

Místo je-li ještě?

Bu čoha pahaly-my?

Toto sukno drahé-li?

Praha-ja áraba vár-my?

Do Prahy vůz (příležitost) je-li?

Ev-de kimse vár-my?

Doma někdo je-li?

Evde kimse jok.

V domě někdo (nikdo)

~~není~~ není

Hisab-da janlyş jök-mu?

V účtu omyl není-li?

Buradá-my dyr?

Zde-li je?

Búrada mejchane jok-mu?

Zde vinárna není-li?

Čelebi evde-mi?

Pán doma-li?

Kimse jok-mu?

Nikdo není-li (tu)?

D o d a v k y.

Do Cařihradu je Istámbul-a, do Prahy Praha-ja, do Brna Bruna-ja, do Vidně Vienna-ja anebo Beč-e, tam (ve smyslu něm. dorthin) óra-ja, bura-ja sem, kam nére-je. Po souhláskách se připíná a, e, po samohláskách ja, je. Přípona tato znamená zároveň dativ.

Kimse (někdo) znamená v záporné větě nikdo: ev-de kimse jok v domě nikdo není.

sem.

4. úloha.

Sloveso jsem.

a) Jsem je um ym, tím, im:

1. Po y (a) následuje -ym: ichtijar ym starý jsem; austrialy ym Rakušan jsem.

2. Po i (e) následuje -im: eji jim (místo im) dobře jsem, mám se dobře; tembel im lenivý jsem.

3. Po u (o) následuje -um: Jorghun um unaven jsem.

4. Po ti (š) následuje -tím: Kűčűj tím malý jsem (místo kűčűk tím), bűjűjům (místo bűjűk tím) veliký jsem.

Úloha. Napište tyto věty jako otázky: Jsem starý ichtijar-my ym? Jsem Rakušan? austrialy-my ym? Mám se dobře? eji-mi im? Jsem lenivý? tembel-mi im? Jsem unaven? jorghun-mu um? Jsem malý? kűčűk-mi tím?

b) Jsi je sun syn, sűn sin: Ichtijar syn starý jsi; austrialy syn Rakušan jsi; eji sin máš se dobře; tembel sin lenivý jsi; jorghun sun unaven jsi. Pokračujte sami. Také tázavě: ichtijar-my syn? Jsi starý? austrialy-my syn? jsi Rakušan?

c) Jsme je uz yz, ůz iz: Ichtijar ~~yz~~ staří jsme; austrialy~~lar~~ yz Rakušané jsme; eji iz ~~dobře~~ se máme;

tembel iz lenivi jsme. Pokračujte sami. Také tázavě: Ichtijar-my yz? Jsme staři?

d) Jste je sunuz, synyz, süntiz, siniz: ichtijar synyz staři jste; austrialyar synyz Rakušané jste; eji siniz dobře se máte; tembel siniz leniví jste. Pište dál.

Sloveso um sun dur, uz sunuz dyr (lar) atd. je také proto velmi důležité, že pomáhá tvořiti osoby sloves, jak brzo shledáme.

Záporné tvary.

Není je dejil. K němu se připínají koncovky: -im, -sin, (-dir), -iz, -siniz, -dirler :

dejilim nejsem	dejiliz nejsme
dejilsin nejsi	dejilsiniz nejste
dejil (dir) není	dejildirler nejsou

Já (to) nejsem řekneme: ben (já) dejilim, ty to nejsi sin (ty) dejilsin, on to není o dejil (dir), my (biz) to nejsme biz dejiliz, vy (siz) to nejste siz dejilsiniz, oni (onlar) to nejsou onlar dejil dirler.

Úloha. Skloňujte: Nejsem spokojen chošnud dejilim, chošnud dejilsin atd.

5. úloha.

Zájmeno jeho, její.

Cesta je jol; jeho anebo její cesta je jolu: po u (o) následuje u.

Hlava je baš; jeho, její hlava je bašy: po y (a) následuje y.

Oko je gŏz; jeho, její oko je gŏzti: po ů (ö) následuje ů (obě písmena mají nad sebou dvojtečku).

Dŭm je ev; jeho, její dŭm je evi: po i (e) následuje i.

Jeho i její se vyjadřuje příponou u y, ů i. Jiné příklady: dost-u jeho (její) přítel, at-y jeho (její) kŭň, jŭzti jeho (její) tvář, kitab-y jeho (její) kniha, kalem-i jeho (její) péro, kul-u jeho (její) sluha, sepet-i jeho (její) koš.

Přípony u y ů i se přidávají k souhláskám: dost u. K samohláskám se přivěšují přípony su sy sŭ si: kapu-su jeho (její) dvěře, brána, oda-sy jeho (její) pokoj, kŏprti-sŭ jeho (její) most, kedi-si jeho (její) kočka.

Jtírek (srdce) má jtíreji jeho (její) srdce. K se mění před samohláskou v i. Srovnej kŭčŭj ům malý jsem (místo kŭčŭk ům).

Su (voda) má suju jeho (její) voda.

Není škoda, neškodí překládáme: zarár-y jok doslova: škoda jeho (toho) není. Jak těžké je to? přeložíme: tarty-sy ne kadar, doslova: váha jeho kolik? (ne co, kadar míra; ne kadar kolik).

Jejich.

Jejich se vyjadřuje známou koncovkou lary a leri po souhláskách i po samohláskách: dost-lary jejich přítel, kitab-lary jejich kniha, sepet-leri jejich koš, gŏz-lerŭ jejich oko, baba-lary jejich otec, ana-lary jejich matka.

Dostlary můžeme také dělit tak: dostlar-y přátelé jeho. Podobně: kitablar-y knihy jeho, sepetler-i koše jeho (její) atd.

Dostlary znamená za třetí také přátelé jejich. V tomto případě je to nejspíše zkratek místo: dostlar-lary přátelé jejich.

Genitivy.

Genitiv (druhý pád) má koncovky -un -yn -ün -in; po samohláskách -nun -nyn, -nün -nin.

1. Po u (o) se připíná -un: jol cesta, jolun cesty; kapu brána, kapu-nun brány.

2. Po y (a) následuje -yn: at kůň, at-yn (toho) koně; elma jablko, elma-nyn jablka.

3. Po ü (ö) následuje ün: göz oko, göz-ün oka; köprü most, köprü-nün mostu.

4. Po i (e) následuje -in: ev dům, ev-in domu; kedi kočka, kedi-nin kočky.

Úloha. Proměňte uvedené genitivы v genitivы množné: jollar cesty, jollar-yn cest, atlar koně, atlar-yn koní, gözler oči, gözler-in očí, evler domy, evler-in domů atd.

Domáci pán.

Domáci pán, pán domu se překládá: dům pán jeho ev sahib-i. Císař německý je alemánia imperator-u. Průplav su jol-u (voda cesta její). Pivo arpa suju (ječmen voda jeho). Železnice demir jolu (železo cesta jeho). Zemák jer elma-sy (země jablko její). Úhoř jy lan balyghy (balyk) had ryba jeho. Město Vídeň Beč şehri (şehir město). Řeka Dunaj Tuna yrmaghy (yrmak řeka). Jak řekneme město Praha, město Brno?

Pán toho domu (des Hauses) se překládá pomocí genitivu: domu pán jeho ev-in sahib-i. Dům toho kupce tîdžar-yn ev-i

Ku slovu o (on) náleží genitiv onun, ku slovu onlar (oni, ony) onlar-yn. Jeho (její) přítel je: onun dostu jeho přítel jeho. Jejich přítel onlaryn dostu jejich přítel jeho.

Pomocí slov onun, onlaryn odstraníme trojsmysl formy dostlary:

onun dostlary	jeho (její) přátelé;
onlaryn dostu	jejich přítel;
onlaryn dostlary	jejich přátelé.

Několik vět.

Onun dostu burada-my?	Jeho přítel zde?
Tüdžaryn evinde dir.	V kupcově domě je.
Onun kabahat-y dejil.	Jeho vina (to) není.
Bu kimin čodžugh-u (od čodžuk) dur?	To či dítě je?
Balyghyn (balyk) baš-y.	Rybi hlava.
Balyklaryn bašlar-y.	Hlavy ryb.
Čodžughun eller-i.	Ruce dítěte.
Oghlan-yn peder-i.	Otec chlapce.
Birader-in dost-u.	Přítel bratra.
Hemšire-nin oda-sy.	Pokoj sestry.
Šehrin (şehir) sokak-lar-y.	Ulice města.
Dostun baghče-sinde (sr. evinde).	V zahradě přítele.
Bu ev kimin dir?	Tento dům či je?
Kadinin (kadi).	Soudce.
Baba-nyn evi.	Dům otce (otcův).
Šagird-in kitab-y.	Žákova kniha.
Šagirdler-in kitablar-y.	Knihy žáků.
Šagird-in chodža-sy.	Učitel žáka.

6. úloha.

Naši náměstku můj moje vyjadřuje přípona -um, -ym (po širokých), tım, im (po úzkých hláskách). V množném čísle -umuz, -ymyz, -tımtız, -imiz :

dost-um můj přítel,	dost-umuz náš přítel
kitab-ym má kniha,	kitab-ymyz naše kniha
süd-üm mé mléko,	süd-ümüz naše mléko
ev-im můj dům,	ev-imiz náš dům.

Po samohlásce se připíná toliko -m, v množném čísle pak muz, myz, mütz, miz :

baba-m můj otec,	baba-myz náš otec
efendi-m můj pán,	efendi-miz náš pán
su-j-um má voda,	sujumuz naše voda

Tvůj.

Náměstku tvůj (tvá) vyjadřují genitivní přípony: -un, -yn (po širokých), -ün, -in (po úzkých hláskách). Množné číslo má přípony: -unuz, -ynyz, -üntüz, -iniz :

dost-un tvůj přítel,	dost-unuz váš přítel
kitab-yn tvá kniha,	kitab-ynyz vaše kniha
süd-ün tvé mléko,	süd-üntüz vaše mléko
ev-in tvůj dům,	ev-iniz váš dům

Po samohláskách následuje toliko -n, v množném čísle pak -nuz, -nyz, -nüz, -niz :

baba-n tvůj otec,	baba-nyz váš otec
efendi-n tvůj pán,	efendi-niz váš pán
su-j-un tvá voda,	sujunuz vaše voda

Turek vyká jako Slovan, Francouz, ba někdy i Němec (Eure Excellenz), říká tedy: Váš klobouk šapka-nyz, vaše excellence hazret-iniz, Vaše hůl bastun-unuz.

Genitivy náměstek já, ty.

Já (ben) má v genitivu benim (mne), my (biz) má bizim (nás), ty (sen) má senin (tebe), vy (siz) má sizin (vás).

Místo kitabym (má kniha) můžeme říci důrazněji: mne kniha má = benim kitabym.

Místo kitabymyz (naše kniha) se říká též: nás kniha naše = bizim kitabymyz.

Místo dostun (tvůj přítel) mohu říci také: tebe přítel tvůj = senin dostun.

Místo dost-unuz (váš přítel) lze také říci: vás přítel váš = sizin dostunuz.

Zdvořilé oslovení: Váš klobouk sizin šapkanyz, Vaše hůl sizin bastununuz, Vaše klobouky sizin şapka-lar-ynyz.

Několik vět.

Ev-iniz böyük-müdür?

Evvet, efəndim, ev-imiz böyükdür.

Şapka-m nəre-de dir?

Benim kitablar-ym burada dyr.

Senin kitablar-yn nərede dir?

Komşu-nuz-un oğblu (oğul) chasta dyr.

Bordž-um ne dir?

İşte eldiven-ler-im.

Güller-iniz pek güzel dir.

Bu jer benim dir.

Eşjalar-ym bu dur.

Eşjalar-ym nərede?

Bordž-um ne dir?

Kabahat-ym jok.

Dûm váš veliký je?

Ano, pane, dûm náš velký je.

Klobouk můj kde je?

Moje knihy zde jsou.

Tvoje knihy kde jsou?

Souseda Vašeho syn nemocen je.

Dlhub můj co je?

Tu jsou (ište) mé rukavice.

Růže Vaše velmi (pek) krásné jsou.

Toto místo mé je.

Věci mé toto jsou.

Mé věci kde (jsou)?

Dlhub můj co je?

Vina má není (to).

7. úloha.

Skloňování.

Dativ (třetí pád na otázku komu) má koncovku -a po širokých (a y o u), -e po úzkých slabikách (e i ö ü). Po samohlásce se připíná -ja, je:

jol cesta,	jola cestě
jollar cesty,	jollara cestám
elma jablko,	elma-ja jablku
kedi kočka,	kediye kočce
kary žena,	kary-ja ženě
kapu dvěře,	kapu-ja dveřím
baba otec,	baba-ja otcí
babalar otcové,	babalara otcům

Utvořte množný dativ ku slovům elma, kedi, kary, kapu. Elmalara jablkům atd.

Akkusativ (čtvrtý pád na otázku: koho vidím, co vidím) má koncovky -u, -y, -ü, -i.

1. Po a, y následuje y, po samohlásce jy: at küh, aty (toho) koně, atlar koně, atlary (ty) koně; kary žena, karyjy ženu, karylar ženy, karylary.

2. Po o, u následuje u, po samohlásce ju: jol cesta, jolu cestu, kapu brána, kapuju bránu.

3. Po e, i následuje i, po samohlásce ji: ev dům, evi dům, evler domy, evleri domy; kedi kočka, kedi-ji kočku.

4. Po ö, ü následuje ü, po samohlásce jü: gül růže, gülü růži; göz oko, gözü oko; köprü most, köprü-jü most (lat. pontem).

Utvořte množný akkusativ k předcházejícím slovům: jollar-y cesty, kapulary brány, kediler-i kočky atd.

Některé gramatiky uvádějí ještě dva pády: lokativ s koncovkou da (po a y o u) a de (po e i ō ů) a ablativ s koncovkou dan a den. Příklady:

Lokativ: Praha-da v Praze, ev-de v domě, Amerika-da v Americe, gazetta-da v novinách.

Ablativ na otázku odkud: Praha-dan z Prahy, ev-den z domu, Amerika-dan z Ameriky, gazetta-dan z novin.

Vzorce skloňování.

1. Vzor se širokou hláskou.

Nom.	at kůň	atlar koně
Gen.	at-yn koně	atlar-yn koní
Dat.	at-a koni	atlar-a koním
Akk.	at-y koně	atlar-y koně
Lok.	at-da v koni	atlar-da v koních
Abl.	at-dan z koně	atlar-dan z koní

2. Vzor s úzkou hláskou.

Nom.	ev dům	evler domy
Gen.	ev-in domu	evler-in domů
Dat.	ev-e domu	evler-e domům
Akk.	ev-i dům	evler-i domy
Lok.	ev-de v domě	evler-de v domech
Abl.	ev-den z domu	evler-den z domů

3. Vzor na samohlásku.

Nom.	baba otec	babalar otcové
Gen.	baba-nyn otce	babalar-yn otcův
Dat.	baba-ja otcí	babalar-a otcům
Akk.	baba-jy otce	babalar-y otce
Lok.	baba-da v otcí	babalar-da v otcích
Abl.	baba-dan od otce	babalar-dan od otců

4. Vzor slova na k (j).

Nom.	ekmek chléb	ekmekler chleby
Gen.	ekmej-in chleba	ekmekler-in chlebů
Dat.	ekmej-e chlebu	ekmekler-e chlebům
Akk.	ekmej-i chléb	ekmekler-i chleby
Lok.	ekmek-de v chlebě	ekmekler-de v chlebích
Abl.	ekmek-den z chleba	ekmekler-den z chlebů

5. Vzor slova na k (gh).

Nom.	japarak list	japaraklar
Gen.	japragh-yn	japaraklar-yn
Dat.	japragh-a	japaraklar-a
Akk.	japragh-y	japaraklar-y
Lok.	japarak-ta	japaraklar-da
Abl.	japarak-tan	japaraklar-dan

6. Vzor ev-i jeho (jejt) dům.

Nom.	evi	jeho dům
Gen.	evi-nin	jeho domu
Dat.	evi-ne	jeho domu
Akk.	evi-ni	jeho dům
Lok.	evi-nde	v jeho domě
Abl.	evi-nden	z jeho domu

7. Vzor kapu-su jeho (jejt) brána.

Nom.	kapusu	jeho brána
Gen.	kapusu-nun	jeho brány
Dat.	kapusu-na	jeho bráně
Akk.	kapusu-nu	jeho bránu
Lok.	kapusu-nda	v jeho bráně
Abl.	kapusu-ndan	z jeho brány

Úloha. Skloňujte slova: penir sýr, göz oko, kitab-ym má kniha, gen. kitabym-yn, lok. kitabym-da, kalem-im mé péro, el ruka, ine jehla, gün den, gül růže, čiçek květina, gen. čičejin, akk. čičeji, bu sokak tato ulice, gen. bu sokagh-yn.

8. úloha.

Osobní zájmena.

Osobní zájmena skloňují se až na dva genitivy (benim mne, bizim nás) jako jména podstatná.

Nom. ben já	biz my
Gen. benim mne	bizim nás
Dat. bana mně	bize nám
Akk. beni mne	bizi nás
Lok. bende ve mně	bizde v nás
Abl. benden ode mne	bizden od nás

Nom. sen ty	siz vy
Gen. sen-in tebe	siz-in vás
Dat. san-a tobě	siz-e vám
Akk. sen-i tebe	sizi vás
Lok. sen-de v tobě	siz-de ve vás
Abl. sen-den od tebe	siz-den od vás

Nom. o, ol on (ona, ono)	onlar oni (ony, ona)
Gen. o-nun jeho	onlar-yn jich
Dat. o-na jemu	onlar-a jim
Akk. o-nu jeho	onlar-y je
Lok. on-da v něm	onlar-da v nich
Abl. on-dan od něho	onlar-dan od nich

9. úloha.

Tázací zájmena.

Kim (kdo) a ne (co) se skloňují jako podstatná jména:

Nom.	kim	ne
Gen.	kim-in	ne-nin
Dat.	kim-e	ne-je
Akk.	kim-i	ne-ji
Lok.	kim-de	ne-de
Abl.	kim-den	ne-den

Několik příkladů.

Kim dir bu?	Kdo je to?
Ne dir bu?	Co je to?
Bu kimin dir?	Toto koho (čí) je?
Kimin dir bu kitab?	Či je tato kniha?
Bu botin kimin dir?	Tento střevíc či je?
Ne adam dyr?	Co za člověk je (to)?
Ne gtizel hava!	Co za pěkné počasí!
Ism-iniz ne dir?	Jméno Vaše co je?

10. úloha.

Stupňování přídavných.

Přídavná jména se nemění, leda mají-li smysl podstatných: deli ztřeštěný se nemění; deli ztřeštěnec se však skloňuje: deli-nin ztřeštěnce.

On je větší než já se překládá latinsky: me (ablativ) major est (mne větší jest). Turecky podobně: benden (než já) böyük (veliký) dür (jest). Turečtina nemá tedy žádného komparativu.

Ty jsi větší než já bude latinsky: me major es, turecky: benden böyük sün.

Tento člověk je bohatší než já: bu adam benden zengin (bohat) dir.

Krásnější se může vyjádřiti slovy: daha güzel také krásný, větší daha büyük, menší daha küçük.

Nejkrásnější je en güzel, nejbohatší en zengin, velmi bohatý pek zengin: gül en güzel çiçek dir růže je nejkrásnější květina.

Prázdný je boş, docela prázdný, prázdnícký, je bom boş (slabika bo se opakuje). Podobně: belli (jistý) bes belli docela jistý (slabika be) atd.

bes = velmi

Číslovky.

bir jedna	alty šest (altmyš 60)
iki dvě	jedi sedm (jetmiš 70)
üç tři	sekiz osm (seksen 80)
dört čtyry	dokuz devět (doksan 90)
beş pět	on deset

Ostatní desítky: jirmi 20, otuz 30, kyrk 40, elli 50, jüz 100, bin 1000.

Ostatní čísla se skládají: 11 je 10 jeden on bir (ne 10 a 1), 12 on iki, 13 on üç. Pokračujte písemně.

Číslo 999 čteme: dokuz jüz doksan dokuz.

Po číslovkách stojí jednotné číslo: üç adam tři lidé, üç parça dyr tři kusy jsou, işte beş gruş tu je (ište) 5 piastrů. On gün var deset dní je (tomu).

Sloveso mám

se opisuje. Místo: mám chléb se řekne: můj chléb je ekmejim var. Mám dům = můj dům je evim var. Nemám peněz = mé peníze nejsou param jok. Mám knihu benim bir (jedna) kitab-ym var. Žák má knihu = žáka (šagird-in) jedna kniha jeho (bir kitab-y) jest: šagirdin bir kitaby var.

Mám benim var (u mne je) se skloňuje:

benim var mám	bizim var máme
senin var máš	sizin var máte
onun var má	onlaryn var mají

Nemám benim jok (u mne není) skloňujeme:

benim jok nemám	bizim jok nemáme
senin jok nemáš	sizin jok nemáte
onun jok nemá	onlaryn jok nemají

Mám u sebe peníze se říká: bende (u mne) para var. Mám (držím) peníze, jsem majetník peněz je však: param var.

Úloha. Skloňujte písemně větu: bende para var, sende para var, onda para var, bizde atd. Dále: nemám čas (kdy): vakt-ym jok můj čas (vakyt) není, vaktyn jok, vaktynyz jok. Konečně tázací větu: mám čas = čas můj (vakt-ym) je-li (var-my), máš čas = čas tvůj (vakt-yn) je-li (var-my).

Několik vět.

Sizde eji süd var-my?

U vás dobré mléko je-li?

Máte dobré mléko?

Baghčem var.

Mám zahradu.

Ušaghy (ušak) jok.	Nemá sluhu.
Dostum-un araba-sy var.	Můj přítel má vůz.
Atym var.	Mám koně.
Evi jok.	Nemá dům (domu).
Iš-im var.	Mám práci (iš).
Ekmej-in jok-mu?	Nemáš chleba?
Byčagh-y (byčak) var.	Má nůž.
Peder-inin bir at-y var-my?	Tvého otce jeden kůň jeho jest li? Má tvůj otec koně?

11. úloha.

Přítomný čas sloves.

Turecká slovesa vycházejí na -mak a -mek: ara-mak hledati, ver-mek dáti.

Kmen slovesa (ara, ver) je imperativ: ara hledej. Turečtina má dvojí přítomný čas.

První přítomný čas poznáváme po příponách: -jorum, ujorum, yjorum, ůjorum, ijorum.

1. Přípona -jorum stojí po samohláskách:

ara-mak hledati:	ara-jorum hledám
iste-mek práti si:	iste-jorum přeju si
de-mek říci:	de-jorum říkám
bekle-mek čekati:	bekle-jorum čekám
oku-mak čísti:	oku-jorum čtu
je-mek jísti:	je-jorum jím
kajna-mak věřiti:	kajna-jorum vru

2. Po zavřené slabice s y (a) následuje -yjorum:

jap-mak dělati:	jap-ýjorum dělám
al-mak bráti:	al-ýjorum беру

čyk-mak vyjiti:	čyk-ýjorum vycházím
sat-mak prodati:	sat-yjorum prodávám
syk-mak tlačiti:	syk-yjorum tlačím
jaz-mak psáti:	jaz-yjorum píšu
baghyr-mak křičeti:	baghyr-yjorum křičím

3. Po u (o) následuje ujorum:

otur-mak bydliti:	otur-ujorum bydlím
bujur-mak poroučeti:	bujur-ujorum poroučím
kork-mak báti se	kork-ujorum bojím se

4. Po ů (ö) následuje ťjorum:

důšün-mek přemýšleti:	důšün-ťjorum přemýšlím
gŕr-mek viděti:	gŕr-ťjorum vidím
gŭl-mek smáti se:	gŭl-ťjorum směju se

5. Po i (e) následuje ijorum:

ič-mek píti:	ič-ijorum piju
ver-mek dáti:	ver-ijorum dávám
gel-mek přijíti:	gel-ijorum přicházím
git-mek jíti:	gid-ijorum jdu (t-d)
őjren-mek učiti se:	őjren-ijorum učím se
bejen-mek míti rád:	bejen-ijorum mám rád
et-mek činiti:	ed-ijorum činím (t-d)

Tvar ara-jor znamená hledající; arajor-um je tedy: hledající jsem, hledám.

Osoby sloves se tvoří připínáním slovesa um, sun, —, uz, sunuz, lar (místo dyrlar):

arajor um hledám	arajor-uz hledáme
arajor-sun hledáš	arajor-sunuz hledáte
arajor hledá	arajor-lar hledají

Ülo ha. Skloňujte písemně několik sloves: iste-jor-um přeju si, iste-jor-sun přeješ si, iste-jor přeje si, iste-jor-uz přejeme si, iste-jor-sunuz přejete si, iste-jor-lar přeji si.

Ara-jorum znamená: hledám právě.

Cvičení.

Čtete nahlas tak dlouho, až umíte české věty říkati turecky.

Orada yşyk görtijorum.

Bu mektub-u kime verijorsunuz?

Ne iste-jorsunuz?

Neje düştüñijorsun?

N. burada oturujór-mu?

Ne de-jor?

Burada dar oturujoruz.

Evden geli-jorum.

Evde gidi-jorum.

Ne japyjorsun?

Çok iste-jorsunuz.

Kahve içi-jorum.

Neje beklejorsunuz?

Nereje gidi-jorsun?

Hammam a gidi-jorum.

Nerede oturujor?

N. efendi burada-my oturujor?

Bunu bejenijorum.

Bir güzel kitab okujor.

Para bekle-jorum.

Arabôža ôjreni-jorum.

Tam světlo vidím.

Tento list komu dáváte?

Co si přejete?

Nač (na co) myslíš?

N. zde bydlí-li?

Co povídá?

Zde úzce (těsně) sedíme.

Z domu přicházím.

Domů jdu.

Co děláš?

Mnoho žádáte.

Kávu piju.

Nač čekáte?

Kam jdeš?

Do lázně jdu.

Kde bydlí?

Pan N. zde-li bydlí?

Toto mám rád (to se mně líbí.

(Jednu) pěknou knihu čte.

Peníze očekávám.

Arabsky se učím.

Bunu nasyl bejenijórsunuz ?

Armud-u jejor

Alys veriš ¹⁾ nasyl gidijor ?

Dost umuz-u bekléjoruz.

Ne gazetta-lar alyjorsunuz ?

Baghče den čykýjor.

Su kajnajor.

Güzel mal satýjoruz.

Čizme-ler sykyjor.

Ev arajorum.

Kyz gülüjor.

Deve čabuk gidíjor.

Istambuldan gelijórum.

Ne bujur-ujór-sunuz ?

Korkújorum

Ony görtüjorum

Ne arajórsunuz orada ?

Bunu nasyl dejórsunuz

Nereje gidíjorsunuz ?

Ne dejórsunuz ?

Gidíjorum Praghaja.

O adam ne baghyryjor ?

Toto jak máte rád (jak se vám to libí) ?

Hrušku jí.

Obchody jak jdou ?

Přítele našeho čekáme.

Které časopisy berete ?

Ze zahrady vychází.

Voda vře (varí se).

Pěkné zboží prodáváme.

Boty (mě) tlačí.

Byt hledám.

Dívka se směje

Velbloud (slovensky ťava)

rychle jde.

Z Cařihradu přicházím.

Co poroučíte ?

Bojím se.

Jeho vidím.

Co hledáte tam ?

Toto jak jmenujete ?

Kam cestujete ?

Co pravíte ?

Cestují do Prahy.

Ten muž co křičí ?

Dodavek.

Akkusativ před slovesem (kahve içijorum) nemívá vždy znaku akkusativního (u y ü i atd.). Naproti tomu máme akkusativy: armud-u hrušku, onu jeho, bunu tohoto, toto.

¹⁾ asi: brani dávání.

12. úloha.

Druhý přítomný čas.

Druhý přítomný čas poznáváme po příponách -rum, -rym, -rüm, -rim. Tyto přípony následují po samohláskách: ará-rym (hledám obyčejně, hledávám, kdežto ara-jorum znamená: hledám právě); je-rim jídám.

Při zavřených kmenech nás opouští poněkud naše posud tak věrná shoda hlásek:

1. Slabiky s a, y přijímají příponu netoliko -yrym, ale také -arym: at-árym házím, al-yrym беру, čyk-arym vycházím. Může se říci, že slabiky jednoslabičné mají rády -arym, po l (r) pak -yrym.

2. Po slabikách s e (i) následuje netoliko i, nýbrž také e: ver-mek dáti ver-ir-im dávám, bil-mek věděti, bil-ir-im vím, et-mek činiti má ed-érim (místo et-érim). Dale gör-ürüm vidím, otur-ur-um sedám, bydlím.

Druhý přítomný čas se skloňuje jako první: ku tvaru arar (hledající) se přidá sloveso ym (jsem), syn (jsi), yz (jsme), synyz (jste), lar (místo dyrlar) jsou:

ararym hledám
ararsyn hledáš
arar hledá

araryz hledáme
ararsynyz hledáte
ararlar hledají

Úloha. Skloňujte ostatní slovesa: jerim, jersin, jer, jeriz, jersiniz, jerler; otururum, oturursun, oturur, otururuz, oturursunuz, otururlar; görürüm, görürsün, görür, görürüz, görürsünüz, görürler; ederim, edersin; veririm, verirsin.

Druhý přítomný čas znamená děj opakovaný (jako naše chodí) anebo děj budoucí: gel-ir-im přicházím i přijdu: Tréno ne vakyt gelir? Vlak kdy přichází (přijde)? Někdy se hodí obojí tvar: bil-ir-im anebo bil-ijör-um vím.

Cvičení.

Ne vakyt jine gelirsiniz?	Kdy opět přijdete?
Demir jolu pek çabuk gider.	Železnice velmi rychle chodí
	(jezdí).
Şagirdler medrese-je gider	Žáci do školy chodí.
(ler).	
Şagirdler medrese-je gid-	Žáci do školy (právě) jdou.
iyor-lar.	
Járyn Brusa-ja gidérim.	Zítra do Brusy půjdu.
Okurum ve jazárym.	Čtu a píšu.
Ora-ja nasyt giderler?	Tam jak chodí? Kudy se
	tam chodí?
Hisab-ym-y istérim.	Účet svůj si přeju.
Ne vakyt onu gör-tir-sünüz?	Kdy ho vidáte?
Bu yol néreje gider?	Tato cesta kam jde (vede)?
Tüttün çok iç-ér-im.	Tabák mnoho piju (kouřím).
Şunu ¹⁾ size ver-ir-im.	To vám dávám.
Istambuldan posta ne vakyt	Z Cařihradu pošta kdy
gelir?	přichází?
Ne vakyt kaparlar (kapa-	Kdy zavírají?
mak)?	
Öjle jap-ár-ym.	Tak dělávám.
Bir çift botin istérim.	Jeden pár střevíc si přeju.
Bürada sizi beklérim.	Zde Vás očekávám.
Türkdze nasyt derler?	Turecky jak říkají?
Bürada kadyn-lar otur-ur-	Zde dámy sedí.
lar.	
Bürada çyk-ár-ym.	Zde vystoupím (slezu).
Jajan gidérim.	Pěšky půjdu.
Türkdze az bilirim.	Turecky málo umím.
Her gün mekteb-e ²⁾ gi-	Každý den do školy cho-
dérim.	dím.

¹⁾ šu (to, ono), şunun, şuna, şunu.²⁾ medrese je vysoká škola.

Ujumak istérim.	Spáti si přeju.
Ne vakyt eve gelir?	Kdy domů přijde?
Balyk-lar su-da jašar (jaša- mak).	Ryby ve vodě žijí.

13. úloha.

Záporné tvary.

Psáti je jaz-mak, nepsati jaz-ma-mak.
 Přijítí je gel-mek, nepřijítí gel-me-mek.
 Záporná částice ma, me se připíná ku kmenu slo-
 vesa: jazma nepiš, gelme nepřicházej.

První přítomný čas.

jaz-ma-jorum	jaz-ma-joruz
jaz-ma-jorsun	jaz-ma-jorsunuz
jaz-ma-jor	jaz-ma-jorlar
gel-me-jorum	gel-me-joruz
gel-me-jorsun	gel-me-jorsunuz
gel-me-jor	gel-me-jorlar

Druhý přítomný čas.

jaz-ma-m	jaz-ma-jyz
jaz-maz-syn	jaz-maz-synyz
jaz-maz	jaz-maz-lar

Přičestí přítomné zní tu jaz-maz (nepíše, nepíšíc), gel-mez (nepřicházejí). Proto by měly znít první doby: jazmaz-ym (zkráceno jazmam) a jazmaz-yz (zkráceno jazma-jyz).

gel-me-m
gel-mez-sin
gel-mez

gel-me-jiz
gel-mez-siniz
gel-mez-ler

Úloha. Skloňujte záporně slovesa: oku-ma-jorum, oku-mam (nečtu) a ver-me-jorum, ver-me-m (nedávám).

Několik vět.

O-kadar vermem.
Bir šej ¹⁾ vermem.
Bunu bejen-me-m.

Tolik nedám.
Nic nedám.
To nemám rád (to se mně nelíbí).

Bu oda-jy bejen-me-jorum.

Ten pokoj nemám rád (se mně nelíbí).

Čybuk ič-me-m.

Dýmku nekouřím (nepiju).

Eji gôr-me-m.

Dobře nevidím.

Tüttün ič-me-m.

Tabák nekouřím.

Ateş jan-ma-jor.

Oheň nehoří (jan-mak).

14. úloha.

Tázací tvary.

Tázací přípony, jak víme, jsou: -mu, -my, -mü, -mi.

Tázací přípony se nepřipínají ku kořenu (k holému kmenu jako ver, dur), nýbrž ku kmenu rozšířenému ver-ijor, ver-ir, dur-ujor, dur-ur.

1. dur-mak (zůstatí) tvoří první přítomný čas dur-ujor-um (zůstanu), tázavě: dur-ujor-mu-um zůstanu? — druhý přítomný čas: dur-ur-um, tázavě: dur-ur-mu-um?

¹⁾ šej věc, bir šej jedna věc, něco a nic (v záporné větě).
Množné číslo eşja, eşjalar věci.

2. al mak (bráti) má první přítomný čas: al-yjor-um (beru), tázavě: aly-jor-mu-um беру? — druhý přítomný čas: al-yr-ym, tázavě: al-yr-my-ym?

3. öl-mek (umřít) má öl-üjor-um a tázavě: öl-üjor-mu-um? — druhý: öl-ér-im a tázavě: öler-mi-im?

4. ver-mek (dát) má ver-ijor-um a ver-ijor-mu-um? — druhý: ver-ír-im a ver-ír-mi-im?

Úloha. Skloňujte uvedené tázačí formy: verir-mi-im, verir-mi-sin, verir-mi, verir-mi-iz, verir-mi-siniz, verirler-mi?

Tvary tázavě záporné.

Od at-mak (házeti) máme at-ma-m místo úplného at-maz-ym; od ver-mek (dát) máme ver-me-m místo úplného ver-mez-im. Tvary tázavě záporné připínají tázačí částice (my, mi) k úplnému záporu maz, mez: at-máz-my-ym házím? at-maz-my-syn házíš? ver-méz-mi-im dávám? ver-mez-mi-sin dáváš? atd.

Několik příkladů.

Gel-ír-mi-siniz?

Piano ojnar-my-synyz?

Bu eji dejil-mi?

Bu tamam-my?

Buralý-my synyz?

Nérelí¹⁾ siniz?

Bu čelebi tanyjor-mu-sunuz?

Přijdete?

Piano (na klavír) hrajete (ojna-mak)?

Toto dobře není-li?

Toto dobře je-li?

Zdejší-li jste?

Odkud jste?

Tohoto pána znáte (tany-mak)?

¹⁾ Po tázačích slovech jako kim (kdo), ne (co) neklade se tázačí my, mi.

Nemče bilir-mi (bili-jór-mu)?	Německy umí-li?
Dost-umuz daha ujújor-mu?	Náš přítel ještě spí-li (uju-mak)?
Sizin-mi dir?	Vaše-li je (to)?
Eji bilir-mi-siniz?	Dobře víte-li (to)?

15. úloha.

Minulý čas.

Také minulý čas je dvoji: Byl jsem se řekne buď i-dim anebo imišim. První minulý čas (idim) se klade, když vypravuju jako očitý svědek.

Byl jsem má obvyklé čtyry formy:

udum	ydym	üdüm	idim
udun	ydyn	üdün	idin
udu	ydy	üdü	idi
uduk	ydyk	üdük	idik
udunuz	ydynyz	üdünüz	idiniz
udular	ydylar	üdüler	idiler

První minulý čas utvoříme, když přidáme ku kořenu slovesa přípony dum, dun, du, duk, dunuz, dular atd.

1. at-mak (házeti): at-dym, at-dyn, at-dy, at-dyk, at-dynyz, at-dylar.

2. ver-mek (dátí): ver-dim, ver-din, ver-di, ver-dik, ver-diniz, ver-diler.

3. ara-mak (hledati): ara-dym, ara-dyn, ara-dy, ara-dyk, ara-dynyz, ara-dylar.

4. bul-mak (najíti): bul-dum, bul-dun, bul-du, bul-duk, bul-dunuz, bul-dular.

5. gör-mek (viděti): gör-düm, gör-dün, gör-dü, gör-dük, gör-dünüz, gör-düler.

Minulý čas záporný.

Záporka ma (me) se připíná ku kořenu: at-ma-dym nehodil jsem, at-ma-dyn, at-ma-dy, at-ma-dyk, at-ma-dynyz, at-ma-dylar.

Minulý čas tázací.

atdým-my hodil jsem? atdýn-my, atdý-my, atdyk-my, atdynyz-my, atdylar-my?

Minulý čas záporně tázací.

at-ma-dym-my nehodil jsem? at-ma-dyn-my atd.

Cvičení.

Bunu kim getir-di?	Toto kdo přinesl?
Geldi-mi?	Přišel?
Kime ver-diniz?	Komu jste (to) dal?
Ne ver diniz?	Co jste dal?
Jajan git-dim.	Pěšky jsem šel.
Ne jap-dyn?	Cos udělal?
Kimse geldi?	Kdosi přišel.
Kimse gel-me-di.	Nikdo nepřišel.
Bir şey gör-me-dim.	Nic jsem neviděl.
Ne dediniz (dě-mek)?	Co jste řekl?
Hepisi gel-diler.	Oni všichni přišli.
Odam-da bir kimseji gör-dün-mü?	V pokoji mém někoho viděls?
Orada kimseji gör-me-dim.	Tam nikoho jsem neviděl.

Çodžuk bütün elma ve
armud-lar-y jediler.
Bir güzel kyz gördüm.

Osmanly barjaghy (barjak)
gördün-mi?
Uşagha beş gruş verdim.

Peder oghluja bir kitab
verdi.

Size verdi-mi?
Niçün gel-me-diniz?
Kitab-ymy bul-du-nuz (bul-
mak)?

Ders-ini öjrendin-mi?
Niçün öjren-me-din?
Bunu ben jaz-ma-dym.
İşit-diniz-mi?
Eji işit-me-dim.
Bu şejleri al-ma-dym.
Daha gel-me-di-mi?
Orada çok otur-dunúz-mu?

Bunu ičün jap-ma-dynyz?
Bana verdi.
Kimseji gör-me-dim.
Daha jaz-ma-dy.
Bunu al-ma-dym.
Bunu gördüm.
Posta gel-me-di-mi?
Nérede idiniz?
Neje (dat.) geldi?
Peder-im chasta ydy.
Dün neredede idiniz?
Evde idik.

Děti všecka jablka a hrušky
snědly.

Jedno pěkné děvče jsem
viděl.

Turecký prapor viděls?

Sluhovi pět piastrů jsem
dal.

Otec synovi jednu knihu
dal.

Vám dal (to)?

Proč jste nepřišel?

Mou knihu jste našel?

Úloze své jsi se naučil?

Proč ses neučil?

Toto jsem já nepsal.

Slyšel jste?

Dobře jsem neslyšel.

Tyto věci jsem nedostal.

Ještě nepřišel?

Tam mnoho (dlouho) jste
žil?

Toto proč jste neudělal?

Mně (to) dal.

Nikoho jsem neviděl.

Ještě nepsal.

Toto jsem vzal, koupil.

To jsem viděl.

Pošta nepřišla?

Kde jste byl?

K čemu (nač) přišel?

Otec můj byl nemocen.

Včera kde jste byli?

Doma jsme byli.

Londrada ydy.
Dün teátroda ydym.

V Londýně byl.
Včera jsem byl v divadle.

16. úloha.

Imperativ.

Druhá osoba jednotná způsobu rozkazovacího je kořen slovesa: git-mek jíti, git jdi.

Třetí osoba jednotná má přípony sun, syn, stün, sin: git-sin ať jde, at-syn ať házi.

Druhá osoba množná má přípony - unuz, ynyz, tinüz, iniz (po samohlásce nuz, nyz atd.): gid-iniz jděte (d místo t před samohláskou), at-ynyz i atyn házejte.

Třetí osoba množná přidává ku třetí osobě jednotné znak množného čísla -lar, -ler: git-sin-ler ať jdou, at-syn-ler ať házeji.

Záporný imperativ.

atma neházej, atmasyn ať nehází, atmajynyž anebo atmajyn neházejte, atmasynlar ať neházejí.

Několik vět.

Mum jak (jakmak).

Ateš jak.

Ateš getir (getir-mek).

Ateš ver.

Gel būraja.

Bana gel.

Světlo rozžněte.

Oheň rozžni (zatop).

Ohně přines.

Ohně dej.

Přiď (pojď) sem.

Ke mně přiď.

Hekim-e git.
 Çapuk jap.
 Ver bana.
 Hisab-jymy veriniz
 Sofra-a (dat.) ko.
 Limonáta getir.

K lékaři jdi.
 Honem dělej.
 Dej mně.
 Můj účet (mně) dejte.
 Na stůl (to) polož.
 Limonády přines.

Nákladem podepsaného vyšly a jsou na skladě
v každém knihkupectví tyto

učebnice řečí:

Anglicky snadno a rychle. Sepsal J. Váňa. Cena 36 kr.,
poštou 39 kr. (K dalším cvičením dobře se hodí:

Anglická čítanka s úplným anglicko-českým slovníčkem a vý-
slovností. Spořádal J. V. Sládek. Cena 1 zl. 80 kr.)

Bulharsky snadno a rychle. Sepsal Jan Wagner. Cena
30 kr., poštou 32 kr.

Francouzsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 36 kr., poštou 39 kr. (K důkladnějšímu
výcviku v řeči té jest: Učebnice jazyka francouzského s me-
thodou analyticko-direktní. Napsali J. Kosina a J. Hula-
kovský. Cena 1 zl. 60 kr.)

Hebrejsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 36 kr.,
poštou 39 kr.

Holandsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
30 kr., poštou 32 kr.

Charvatsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
25 kr., poštou 27 kr.

Latinsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 50 kr.,
poštou 53 kr.

Maďarsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
30 kr., poštou 32 kr.

Německy snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 60 kr.,
poštou 63 kr. (Kdo chce ještě důkladněji německy
se naučiti, kup si také »Cech s Němcem rozmlouvající« od
Fr. Vymazala za 60 kr., poštou 63 kr.) Vázané po 70 kr.

Novořecky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
30 kr., poštou 32 kr.

Polsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 36 kr.,
poštou 39 kr. (K důkladnějšímu výcviku v řeči té jest:
Učebnice jazyka polského se zvláštním zřením k výslovnosti,
obsahující mluvnici, rozmluvy a čítanku. Napsal J. Paulík.
Cena 70 kr.)

Portugalsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
36 kr., poštou 39 kr.

Rumunsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
30 kr., poštou 32 kr.

Rusky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 36 kr.
poštou 39 kr. — Také vyšlo:
Snadný návod naučiti se za několik hodin rusky čísti a psáti.
Napsal Fr. Vymazal. Cena 15 kr., poštou 17 kr.

Slovensky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
20 kr., poštou 22 kr.

Srbsky (charvatsky) snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal.
Cena 25 kr., poštou 27 kr.

Španělsky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena
30 kr., poštou 32 kr.

Turecky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 25 kr.,
poštou 27 kr.

Vlasky snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal. Cena 36 kr.,
poštou 39 kr.

Obratem pošty dostane žádaný spis, kdo pošle
peníze s adresou:

 Také vyšlo:

Trigonometrii snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal.
Cena 15 kr., poštou 17 kr.

Dr. Frant. Bačkovský,

knihkupec v Praze